

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

PL. ÚS 9/93

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z JUDr. Štefana Ogurčáka, JUDr. Júliusa Černáka, JUDr. Anny Danielčákovej, JUDr. Jána Drgonca, JUDr. Jána Klučku, JUDr. Viery Mrázovej, JUDr. Richarda Rapanta, JUDr. Miloša Seemanna a JUDr. Tibora Šafárika, **o návrhu generálneho prokurátora Slovenskej republiky**, zastúpeného JUDr. J. M., pracovníkom Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, **na začatie konania o súlade právnych predpisov:**

a) § 2 ods. 1 písm. d), § 2 ods. 2 a § 3 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb., ktorým sa ustanovujú niektoré ďalšie podmienky na výkon funkcií v Policajnom zbore Slovenskej republiky a v Zbore väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky s článkom 2 ods. 3 a s článkom 13 ods. 1 a ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj s článkom 2 ods. 3 a s článkom 4 ods. 1 a ods. 3 Listiny základných práv a slobôd,

b) § 2 ods. 3, § 6 ods. 2 zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. s článkom 12 ods. 1 a s článkom 13 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj s článkom 1 a s článkom 4 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd,

c) § 3 ods. 3, § 8 zákona Slovenskej národnej rady číslo 74/1992 Zb. s článkom 2 ods. 3 a s článkom 13 ods. 1 a ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj s článkom 2 ods. 3, s článkom 4 ods. 1 a ods. 3 Listiny základných práv a slobôd,

proti Národnej rade Slovenskej republiky, na verejnom zasadnutí 14. júla 1994 takto

r o z h o d o l :

1. Ustanovenia § 2 ods. 1 písm. d) a § 2 ods. 2 zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. **n i e s ú** v súlade s čl. 13 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 4 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd.

2. Ustanovenie § 3 ods. 3 zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. **n i e j e** v súlade s čl. 13 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 4 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd.

3. Ustanovenie § 3 ods. 1 v časti odkazujúcej na § 2 ods. 1 písm. d) zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. **n i e j e** v súlade s čl. 13 ods. 3 a čl. 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a s čl. 2 ods. 3 a čl. 4 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd.

4. Ustanovenie § 2 ods. 3 zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. **n i e j e** v súlade s čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, s čl. 1 a čl. 4 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd.

5. Ustanovenie § 6 ods. 2 zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. **n i e j e** v súlade s čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, s čl. 1 a čl. 4 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd.

6. **N e v y h o v u j e** návrhu generálneho prokurátora Slovenskej republiky na vyslovenie nesúladu § 3 ods. 1 v časti odkazujúcej na § 2 ods. 1 písm. a) až c) zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. s čl. 13 ods. 3, čl. 2 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 2 ods. 3 a čl. 4 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a nesúladu § 8 zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. s čl. 2 ods. 2 a čl. 13 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako i s čl. 2 ods. 3 a čl. 4 ods. 1 a 3 Listiny základných práv a slobôd.

O d ô v o d n e n i e :

Generálny prokurátor Slovenskej republiky 2. septembra 1993 podal návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov, v ktorom navrhol, aby Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len "Ústavný súd") vyslovil, že jednotlivé ustanovenia zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. nie sú v súlade s článkami Ústavy Slovenskej republiky a Listiny základných práv a slobôd konkretizovanými v návrhu (úvodná časť tohto nálezu).

Navrhovateľ tvrdil, že uvedené ustanovenia zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. určité skupiny občanov vylúčili z možnosti uchádzať sa alebo zastávať štátne a verejné funkcie bez zisťovania ich zodpovednosti za konkrétne skutky. Navyiac, príslušnosť k týmto skupinám osôb a z toho plynúca pracovnoprávna zodpovednosť, sa zakladá a vyvodzuje z pochybných záznamov štátnej bezpečnosti nepodliehajúcich súdnemu preskúmaniu. Okrem toho § 2 ods. 3 a § 6 ods. 2 citovaného zákona splnomocňuje ministra vnútra, aby odpustil v odôvodnených prípadoch podmienku upravenú v § 2 ods. 1 písm. a) tohto zákona. Tieto ustanovenia vytvárajú právnu nerovnosť v rozpore s princípom rovnosti ľudí v právach a ich zákonných obmedzení v zmysle článku 1, článku 4 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, ako aj v článku 12 ods. 1 a v článku 13 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky.

Generálny prokurátor, napádajúc § 3 ods. 3 a § 8 zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. dôvodil, že tieto ustanovenia ukladajú občanovi povinnosti, ktoré sú v rozpore so zachovávaním základných práv a slobôd, ako aj s možnosťou ich zákonných obmedzení.

Národná rada Slovenskej republiky sa k návrhu generálneho prokurátora podľa uznesenia ústavnoprávneho výboru Národnej rady Slovenskej republiky č. 361 z 3. marca 1994 a listu predsedu Národnej rady Slovenskej republiky č.: 160/1994-S z 10. marca 1994 **nevyjadrila.**

Zástupca Národnej rady Slovenskej republiky sa nezúčastnil na verejnom zasadnutí pléna Ústavného súdu, hoci bol predvolaný.

Ústavný súd po preskúmaní návrhu generálneho prokurátora, vykonal dokazovanie aj vyžiadaním stanoviska predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č.: sekr. 32/94 z 18. 2. 1994 a dospel k týmto záverom:

1) v § 2 ods. 1 písm. d) zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. sa ustanovuje, že funkciu v policajnom zbore môže vykonávať občan, ktorý v období od 25. februára 1948 do 17. novembra 1989 nebol **vedomým spolupracovníkom** štátnej bezpečnosti na úseku boja s vnútorným nepriateľom alebo **vedomým spolupracovníkom** vojenskej kontrarozvedky alebo **vedomým spolupracovníkom** spravodajského oddelenia Pohraničnej stráže na tomto úseku.

Podľa § 2 ods. 2 citovaného zákona **vedomou spoluprácou** sa rozumie, že občan **bol evidovaný** v materiáloch štátnej bezpečnosti ako kandidát tajnej spolupráce, tajný spolupracovník dôverného styku alebo dôverník štátnej bezpečnosti **a vedel**, že sa stýka s príslušníkom Zboru národnej bezpečnosti zaradeným v štátnej bezpečnosti alebo že sa stýka s príslušníkom vojenskej kontrarozvedky alebo s príslušníkom spravodajského oddelenia Pohraničnej stráže na úseku boja s vnútorným nepriateľom a odovzdával mu informácie formou utajeného styku alebo plnil ním uložené úlohy.

Podľa § 3 ods. 3 zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. občan je povinný pred nástupom do funkcie uvedenej v § 1 tohto zákona predložiť **písomné vyhlásenie** o tom, že nebol a nie je spolupracovníkom žiadnej zahraničnej spravodajskej alebo výzvednej služby.

V zmysle článku 13 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky i podľa článku 4 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd **zákonné obmedzenia základných práv a slobôd musia platiť rovnako** pre všetky prípady, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky.

Tento ústavný princíp však nie je rešpektovaný citovanými ustanoveniami zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. Podľa zákona č. 451/1991 Zb., ktorým sa ustanovujú niektoré ďalšie predpoklady na výkon niektorých funkcií v štátnych orgánoch a organizáciách Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, Českej republiky a Slovenskej republiky, v znení nálezu Ústavného súdu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky z 26. 11. 1992 sp. zn. Pl. ÚS 1/92, **od 15. 12. 1992 zamestnanci republikovej štátnej správy**, ktorí zastávajú funkcie uvedené v § 1 citovaného zákona, **nemusia ako ďalšiu podmienku**

zotrvania vo funkciách preukázať, že neboli vedomými spolupracovníkmi štátnej bezpečnosti. Rovnako sa na nich od 15. 12. 1992 **nevzťahuje povinnosť predkladať písomné vyhlásenia** o tom, že neboli a nie sú spolupracovníkmi žiadnej zahraničnej spravodajskej alebo výzvednej služby.

Pre príslušníkov policajného zboru a zboru väzenskej a justičnej stráže však tieto podmienky v dôsledku účinnosti § 2 ods. 1 písm. d), § 2 ods. 2 a § 3 ods. 3 zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. stále platia.

Z uvedeného vyplýva, že tieto ustanovenia zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. **im obmedzujú základné práva a slobody vo väčšom rozsahu,** než je to v iných prípadoch, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky.

2) V zmysle § 3 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. skutočnosti uvedené v § 2 ods. 1 písm. d) sa dokladajú osvedčením vydaným Federálnym ministerstvom vnútra, alebo nálezom vydaným podľa osobitného zákona.

Keďže tieto ustanovenia uvedeného zákona súvisia s § 2 ods. 1 písm. d) a § 3 ods. 3, **platia pre ne rovnaké právne dôvody o ich nesúlade s článkom 13 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a článkom 4 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, ako sú uvedené pod bodom 1).**

Okrem toho § 3 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. v časti odkazujúcej na § 2 ods. 1 písm. d) tohto zákona nie je v súlade s článkom 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a s článkom 2 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd. Podľa citovaných ústavných ustanovení každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá. Aj z tohto dôvodu sú v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky a s Listinou základných práv a slobôd ustanovenia § 2 ods. 1 písm. d), § 2 ods. 2 a § 3 ods. 3 zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb.

3) V odôvodnených prípadoch **môže minister vnútra Slovenskej republiky odpustiť podmienku podľa § 2 ods. 1 písm. a) zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb.,** ak by jej uplatnenie narušilo dôležitý záujem výkonu služby, a nie je tým ohrozený účel tohto zákona. V tomto prípade nemôže príslušník policajného zboru zastávať riadiacu funkciu (§ 2 ods. 3 citovaného zákona).

Subjektívne oprávnenie ministra vnútra Slovenskej republiky vyplývajúce z § 2 ods. 3 zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. **porušuje rovnosť ľudí v ich právach** (čl. 12 ods. 1 prvá veta Ústavy Slovenskej republiky). **Od takého oprávnenia nemôže závisieť rozsah používania základných ľudských práv.** Využívanie základných ľudských práv možno **obmedziť len zákonom** a aj toto obmedzenie musí platiť rovnako pre všetky prípady, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky (čl. 13 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky).

Vychádzajúc z uvedeného Ústavný súd konštatuje, že § 2 ods. 3 zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. nie je v súlade s článkom 12 ods. 1, s článkom 13 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a ani s článkom 1 a s článkom 4 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd.

4) Právne dôvody, ktoré sú uvedené v bode 3) v celom rozsahu platia aj pre posúdenie súladu **§ 6 ods. 2 zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. s článkom 12 ods. 1 a s článkom 13 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a s článkom 1 a s článkom 4 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd.** Podľa tohto ustanovenia v odôvodnených prípadoch **môže minister vnútra** Slovenskej republiky podmienku uvedenú v § 2 ods. 1 písm. a) citovaného zákona považovať ako dôvod na prevedenie na inú ako riadiacu funkciu.

Takto koncipované subjektívne oprávnenie ministra vnútra umožňuje vytvorenie **právnej nerovnosti vo vnútri tej istej skupiny ľudí - príslušníkov policajného zboru, ktorí boli pozitívne lustrovaní podľa § 2 ods. 1 písm. a) zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb.** U niektorých príslušníkov policajného zboru by muselo dôjsť ku skončeniu služobného pomeru, u iných - pri využití uvedeného subjektívneho oprávnenia ministra vnútra - by služobný pomer neskončil.

5) Pokiaľ generálny prokurátor požadoval, aby Ústavný súd vyslovil nesúlad § 3 ods. 1 v spojitosti s jeho odkazom na § 2 ods. 1 písm. a) až c) zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. s článkom 2 ods. 3, s článkom 13 ods. 1 a ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj s článkom 2 ods. 3, s článkom 4 ods. 1 a ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, nebolo možné takému návrhu vyhovieť. V prípade, ak by Ústavný súd vyhlásil nesúlad celého odseku 1 citovaného paragrafu s Ústavou Slovenskej republiky a Listinou

základných práv a slobôd, eliminovalo by sa osvedčovanie aj tých právnych podmienok, ktoré sa nachádzajú v účinných a generálnym prokurátorom ani nenapadnutých ustanoveniach § 2 ods. 1 písm. a) až c) zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. Ústavný súd by tak neprípustne rozhodol nad rámec návrhu generálneho prokurátora.

Ústavný súd dospel ďalej k záveru, že ani § 8 zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. nie je v nesúlade s článkom 2 ods. 3, s článkom 13 ods. 1 a ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj s článkom 2 ods. 3, s článkom 4 ods. 1 a 3 Listiny základných práv a slobôd, ako to navrhoval vysloviť generálny prokurátor. Tento záver sa opiera o skutočnosť, že naďalej zostáva účinný § 2 ods. 1 písm. a) až c) a v spojitosti s tým aj táto časť § 3 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. Podľa týchto ustanovení sú príslušníci policajného zboru i zboru väzenskej a justičnej stráže povinní dokladovať skutočnosti uvedené v § 2 ods. 1 písm. a) až c) osvedčením vydaným Ministerstvom vnútra, alebo nálezom vydaným podľa osobitných predpisov. Ak by § 8 citovaného zákona stratil účinnosť a platnosť v dôsledku nálezu Ústavného súdu, nejestvoval by spôsob, akým by sa dokladali osvedčenia vyžadované podľa § 2 ods. 1 písm. a) až c) tohto zákona.

Záveru, ku ktorým Ústavný súd dospel a ktoré sú uvedené pod bodmi 1 až 5 tohto odôvodnenia, vyústili do rozhodnutia obsiahnutého vo výrokovvej časti nálezu.

So zreteľom na obsah návrhu generálneho prokurátora, stanovisko predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a nález bývalého Ústavného súdu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky z 26. 11. 1992 sp. zn. Pl. ÚS 1/92, Ústavný súd Slovenskej republiky nepovažoval za potrebné doplniť dokazovanie aj vyžiadaním stanovísk ministra vnútra Slovenskej republiky a ministra spravodlivosti Slovenskej republiky.

Podľa čl. 132 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky dňom vyhlásenia tohto nálezu v Zbierke zákonov Slovenskej republiky strácajú účinnosť ustanovenia § 2 ods. 1 písm. d), § 2 ods. 2 a 3, § 3 ods. 1 v časti odkazujúcej na § 2 ods. 1 písm. d), § 3 ods. 3 a § 6 ods. 2 zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb., ktorým sa ustanovujú niektoré ďalšie podmienky na výkon funkcií v Policajnom zbore Slovenskej republiky a v Zbore väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky. Pokiaľ Národná rada Slovenskej republiky neuvedie tieto ustanovenia zákona do súladu s Listinou základných práv a slobôd a Ústavou

Slovenskej republiky, strácajú tieto ustanovenia zákona Slovenskej národnej rady č. 74/1992 Zb. po šiestich mesiacoch od vyhlásenia nálezu platnosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach dňa 14. júla 1994